

Επιφανείς γουναράδες της Τουρκοκρατίας

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Αρχιγουναραίοι καταγράφονται οι Καντακουζηνοί και οι Υψηλάνται. Ούτοι προήρχοντο εκ Πόντου, και εγκατεστάθησαν εις την Πόλιν κατά τους ΙΣΤ΄ και ΙΖ΄ αιώνας. Πρώτοι οι Καντακουζηνοί εγένοντο έμποροι γουναρικών, ιδιαιτέρως δε οι αδελφοί Μιχαήλ και Κωνσταντίνος. Ο πρώτος εξ αυτών επρομήθευε κατά έτος εκ της Ρωσσίας εις την αυλήν του σουλτάνου γουναρικά πολύτιμα και άλλας πραγματείας αξίας εξήκοντα χιλιάδων χρυσών λιρών. Αμφότεροι οι αδελφοι ίσχυον τα μάλα διατηρούντες αδιάπτωτον φιλίαν μετά των σουλτάνων Σελήμ του Β΄ (1524-1574) και Μουράτ του Γ΄ (1574-1595).

Ετέρα οικογένεια η οποία μετήλθεν το επάγγελμα των γουναράδων ήτο και η του Παναγιώτου Νικουσίου έλκουσα την καταγωγήν εκ Τραπεζούντος του Πόντου η κατ' άλλους εκ Κύπρου, όπερ όλως απίθανον.

Αυτός ο Παναγιώτης Νικούσιος (1613-1673) υπήρξεν ο πρώτος Ρωμηός Μέγας Διερμηνεύς παρά τη Υψηλή Πύλη. Εγεννήθη εν Κωνσταντινουπόλει, εσπούδασε παρά τω περιφήμω διδασκάλω Μελετίω τω Συρίγω και εξέμαθε καλώς την Ελληνικήν και την Τουρκικήν. Μεταβάς εις Πατάβιον της Ιταλίας εσπούδασε την Λατινικήν, Μαθηματικά και Αστρονομίαν. Επίσης έγινε κάτοχος της Ιταλικής, της Γαλλικής και της Γερμανικής.

Ο όσιος Ευγένιος ο Αιτωλός, ο και συμφοιτητής αυτού εν Κωνσταντινουπόλει, ονομάζει τούτον «σοφώτατον»[3], «φιλάνθρωπον», «καλοκάγαθον»[4], «εκ των σεκρέτων της βασιλείας αρίστω»[5], κ.λπ.

Διέσωσε τα Πανάγια Προσκυνήματα της Αγίας Γης της εκ της βουλιμίας και των γαμπών ονύχων των Ρωμαιοκαθολικών διά της εκδόσεως τη επεμβάσει αυτού «**χάτι- περίφ**»(!!) υπό του σουλτάνου, δι' ου απεδίδοντο τοις Ορθοδόξοις. Εβοήθησε εις οικοδομάς ναών και μονών. Εσώζοντό ποτε δύο επιγράμματα εις μνημόσυνον αυτού του μεγάλου της Ρωμηοσύνης ευεργέτου εις την Ιεράν Μονήν Καμαριωτίσσης Χάλκης, άτινα εδημοσίευσε Σκαρλάτος ο Βυζάντιος[6] έχοντα ως εξής: «Ενθάδε κείται Παναγιώτου δέμας,/ ερμηνέως άνακτος, άρίστου λίαν,/ μέγα διαπρέψαντος εν σοφών λόγοις,/ και βασιλείας αξίαν ειληφότος,/ λελοιπότος φως πριν το γήρας προφθάση·/ ψυχή δ' απέπτη χώρον ες μακαρίων»/ ,αχού', Σεπτεμβρίου 22. «Προς τοις άλλοις πέφυκε και τούτο χρέος· δασμόν Θεώ Σωτήρι Παναγιώτης τελεί, / ο των σεκρέτων ερμηνεύς κρατούντος,/ κτίσας λαμπρώς Μονήν την πυρποληθείσαν».

Διασημότερος όμως εξ όλων υπήρξεν ο Εμμανουήλ Καστοριεύς η Μανωλάκης Καστοριανός, ο ζήσας κατά τον, ΙΖ' αιώνα. Άλλα περί αυτού λεπτομερέστερον κατωτέρω.

Σημειούμεν ενταύθα ότι ο εκ Καρπενησιού ορμώμενος και εν Καρυαίς της επαρχίας Δέρκων γεννηθείς πατήρ του λογιωτάτου πλην ατελούς θεολόγου Ιωάννου Καρυοφύλλη (1610-1693) ήτο έμπορος γουναρικών και χρυσαφικών. Εις την τέχνην δε του γουναρά εστάλη κατ' αρχάς ο Ιωάννης ίνα εκπαιδευτή εν Κωνσταντινουπόλει, ην όμως τέχνην εγκαίρως εγκατέλειψε στραφείς εις φιλοσοφικά σπουδάς, παρασχών αργότερον πράγματα εις την Μεγάλην Εκκλησίαν, άτε καλβινίζων.

Πρώτος Υψηλάντης ελθών εκ Τραπεζούντος θεωρείται ο Αντίοχος η Αντιόχιος,

όστις από του 1665 ησχολήθη εις το εμπόριον γουναρικών. Δεν εγένετο, όμως «αρχιγούναρης», διότι κατ' αυτήν την εποχήν αρχιγούναρης ήτο Μανωλάκης ο Καστοριανός. Εκτός εάν αρχιγουναραίοι ήσαν πλείονες του ενός.

Κατά τον ΙΗ' αιώνα σπουδαίος «πρωτογουνάριος ανεδείχθη Μανουήλ ο υιός Ιωάννου του Υψηλάντου κατά τα έτη 1700-1730. Ήτο τόση η ισχύς αυτού ώστε συνεργεία αυτού ανήλθεν εις τον Οικουμενικόν θρόνον ο Κοσμάς ο Γ' (1714-1716) **[7]**.

Ούτος εβοήθησε χρηματικώς την εν Πάτμω Σχολήν. Εκ της δεωρεάς ταύτης το 1720 ωκοδομήθησαν «είκοσιν οντάδες λιθόκτιστοι» προς κατοικίαν των μαθητών. Ωκοδόμησεν ωσαύτως «λιθόκτιστον μετόχιον» εις Τζιμπαλή πλησίον του ναού του Αγίου Νικολάου διά τους «ενδημούντας μοναστηριακούς Βατοπεδινούς»**[8]**.

Εν έτει 1720ώ μεγάλη πυρκαϊά κατέκαυσε τον Πατριαρχικόν Ναόν και τα ξυλόπηκτα του Πατριαρχείου κτίρια επί πατριάρχου Ιερεμίου του Γ' (α' πατριαρχία 1716-1726). Γράφει λοιπόν ο Αθανάσιος Κομνηνός Υψηλάντης εις «Τα μετά την άλωσιν» (σ. 313): «Ανηγέρθη ουν εκ θεμελίων η Μεγάλη Εκκλησία πλατυτέρα και επιμηκεστέρα της πρώτης· και τούτο εγένετο τη επιμελεία και δυνάμει του Μανουήλ Υψηλάντου, ισχύοντος παρά τω Επιτρόπω (βεζύρη) Ιμπραήμ Πασσά κιορκτζήμπασής του και τω πολυδυνάμω Μεχμέτ-κεχαγια. Εκτίσθη δε και το σέτι, έφ' ού ωκοδομήθη το συνοδικόν και τα κελλία των εφημερίων, καθώς φαίνονται μέχρι της σήμερον».

Κατά το 1720 φέρεται ως αρχιγούναρης ο Αθανασάκης, όστις ςδαπάνησε πολλά χρήματα διά την επίστρωσιν του δαπέδου του Πατριαρχικού ναού του Αγίου Γεωργίου διά μαρμαρίνων πλακών.

Το ρουφέτιον των γουναράδων εχορήγει τεράστια ποσά εκ των κερδών αυτού διά την ανέγερσιν ναών, σχολείων, νοσοκομείων. Καταγράφομεν όσα ηδυνήθημεν ίνα συλλέξωμεν εξ αναγνώσεως βιβλίων και εκ προσωπικών επισκέψεων εις ναούς της Πόλεως.

Εν έτει 1640ώ και επί Πατριάρχου Ιεροσολύμω Θεοφάνους του Γ' (1608-1644) ωκοδομήθη δαπάναις του εσναφίου των γουναράδων ο ναός του Αγίου Γεωργίου του εν Φαναρίω μετοχιού του Παναγίου Τάφου, μετά των παρακειμένων αυτώ κτισμάτων. Τούτου αποσαθρωθέντος ανωκοδομήθη υπό των αυτών και αύθις εν έτει 1728ώ εκ βάθρων, πατριαρχούντος των Ιεροσολύμων Χρυσάνθου (1707-1731). Πρόσθες δ' ότι εφορολόγουν τα γουναρικά ίνα ενισχύσωσι τα πάντοτε οικτρά οικονομικά του Πατριαρχείου Ιεροσολύμων. Ενδεικτικόν είναι το κατωτέρω έγγραφον: «ΔΗΛΩΣΙΣ ΤΟΥ ΡΟΥΦΕΤΙΟΥ ΤΩΝ ΓΟΥΝΑΡΕΩΝ ότι επικυρούσι την

προγεγεννημένην δωρεάν του Ρουφετίου αυτών εις τον άγιον Τάφον ημίσεως γροσίου ,εξ εκάστου Σιρικού Σαμούριων και επειδή ταύτα σπανίζουν νυν, προς επαύξησιν της προσόδου, συνωδά τη αιτήσει του Ιεροσολύμων Χρυσάνθου, επιπροσθέτουσι και δύο γρόσια δι' εκάστην παλαιάν ΣαμουρόγOUNα, κατασκευαζομένην ύπ' αυτών αψη' Σεπτεμβρίου α'». Έπονται αί υπογραφαι πεντήκοντα Γουνάρεων. Και αί υπογραφαί των Πατριαρχών Κωνσταντινουπόλεως Ιερεμίου (του Γ', 1716- 1726 και 1732-1733), Αλεξανδρείας Σαμουήλ (1710-1712 και 1714-1723), Ιεροσολύμων Χρυσάνθου (1707-1731), ως και υπογραφαί δέκα αρχιερέων[9].

[Συνεχίζεται]

3. Επιστολή 55.
4. Επιστολή 89.
5. Επιστολή 98.
6. Κ/πόλις, τόμος Β', 304-305.
7. Αθ. Κομνηνού Υψηλάντου, «Τα μετά την άλωσιν» σ. 295.
8. Αυτόθι, σ. 314.
9. Εν Άρχιμ. Καλλινίκου Δελικάνη, «Επίσημα Εκκλησιαστικά έγγραφα», τόμος Β', σ. 486.